

Täysistunto

Tiistai 26.11.2019 klo 14.00—20.15

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 22/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.34 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 11/2019 valtiopäivät käsittelee hallituksen esitystä laeiksi eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta.

Esityksen tarkoituksena on, että kunta- ja palvelurakenneuudistuksen aikana muodostettuja yhteistoiminta-alueita ei purettaisi ennen pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita koskevan uudistuksen voimaantuloa eikä vaikeutettaisi tulevien uusien maakuntien mahdollisuuksia päättää palveluista koko alueella alueen asukkaiden tarpeita vastaavasti ja yhdenvertaisesti.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain eli niin sanotun Paras-puitelain mukaisten velvoitteiden jatkamisen tarkoituksena on varmistaa kuntien jo perustettujen yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkuminen siten, ettei yhteistoiminnan purkaminen vaaranna sosiaali- ja terveyspalvelujen saantia tai aiheuta ylimääräisiä kustannuksia. Velvoitteiden voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2023 loppuun saakka. Tarkoitus on turvata palvelut siihen saakka, kunnes perustettavat uudet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastuussa olevat maakunnat aloittavat toimintansa.

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain eli niin sanotun rajoituslain muutoksien tarkoituksena on turvata se, että uusilla sote-uudistuksen perusteella muodostettavilla maakunnilla on mahdollisuus muokata palvelurakennetta asukkaiden palvelutarpeiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti. Tarkoitus on lisäksi estää tuotantorakenteiden muuttaminen siten, että niiden muuttaminen koko alueen tarpeen mukaisesti heikentyisi. Rajoituslain voimassaoloa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2025 loppuun saakka. Rajoituslaissa ehdotetaan lisäksi tiukennettavaksi irtisanomisehdon sisällyttämisvelvoitetta ulkoistamissopimuksiin, joiden arvo yksin tai yhdessä muiden sopimusten kanssa ylittää 15 prosenttia kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä vastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon vuosittaisista käyttömenoista. Voimassaolevassa laissa raja on 30 prosenttia.

Valiokunta toteaa, että irtisanomisehtoa koskevan säännöksen ehdotettu muuttaminen ei estä kuntia ja kuntayhtymiä edelleen haluamassaan laajuudessa hankkimasta palveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta sekä tekemästä kiinteistöjen ja toimitilojen käyttöoikeutta koskevia sopimuksia. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, voi sopimukseen sisällytettävä ehto irtisanomismahdollisuudesta lisätä ehdotetun sääntelyn piiriin kuuluvien sopimusten osalta kuntien kustannuksia, koska irtisanomisehto otetaan huomioon sopimusten hinnoittelussa varsinkin voimassaolon loppuvuosina. Valiokunta pitää tärkeänä, että tuleville sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjille turvataan mahdollisuus alueella olevien resurssien hyödyntämiseen laajempina kokonaisuuksina kuin mihin pitkäkestoiset kokonaisulkoistussopimukset antaisivat mahdollisuuden.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotetuille rajoitustoimenpiteille on edelleen olemassa painavat perusteet. Perustuslakivaliokunta painottaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee toteuttaa hallitusti ja perusoikeudet turvaavalla tavalla. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan määräaikaisiksi laeiksi tarkoitettujen lakien voimassaoloajan pitkittyminen ei ole aivan ongelmaton. Rajoituslain jatkon hyväksyminen tarkoittaa yhteensä lähes 10 vuoden voimassaoloaikaa. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoo, että sote-uudistuksen odotetavissa oleva laajuus huomioiden pidennyksiä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakien voimassaolon jatkamista ja muita muutosehdotuksia tarpeellisina sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toteuttamisen ja palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta. Valiokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että rajoituslain vaikutuksia on seurattava tarkoin ja mahdollisiin epäkohtiin on puututtava viipymättä. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että sote-uudistukseen liittyvät hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle siten, että niiden eduskuntakäsittelylle varataan riittävästi aikaa. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

19.39 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa ilmoitin, että pidän tätä hallituksen esitystä erittäin tarpeellisena kaikilta osin. Nyt voin tyydytyksellä todeta, että niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ilmoitti, valiokunta on tehnyt yksimielisen mietinnön asiasta. Lisäksi valiokunta on mielestäni kiinnittänyt juuri oikeisiin asioihin huomiota tässä asiakokonaisuudessa.

Yhteistoiminta-alueiden voimassa pitäminen on järkevää, ettei tapahdu sellaista kehitystä, mikä vaikeuttaisi jatkossa, kun tehdään sote-uudistusta. Tämä rajoituslaki tietysti on ongelmallinen sillä lailla, että se on kuntien itsehallintoon nähden rajoite. Mutta niin kuin perustuslakivaliokuntakin on todennut, tämä on kuitenkin määräaikainen ja siinä on tiettyjä joustomahdollisuuksia ja tämä irtisanomisehto on ihan paikallaan.

Silloin lähetekeskustelussa ei noussut tämä esille, että irtisanomisesta saattaa tulla ylimääräisiä kustannuksia. Se on tietysti luonnollista, että niitä voi tulla. Kun sopimuksista irtaudutaan, niin se aiheuttaa toiselle sopimusosapuolelle menetyksiä, jotka toinen, irtisanova puoli, saattaa joutua korvaamaan. Se on nyt otettu huomioon, että näin tapahtuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2019 vp

Mielestäni ulkoistuksen pudottaminen 30 prosentista 15 prosenttiin on myös aivan paikallaan juuri siksi, että sote-uudistuksessa, jonka toivon etenevän vilkkaasti, pystytään silloin toimimaan järkevästi ja hallitusti.

Vielä totean, että kokonaisaika, niin kuin puheenjohtaja totesi, tulee tämän rajoituslain osalta pitkäksi kylläkin. Tämän tyyppisiä menettelyjä näin pitkänä ei sinänsä saisi olla, mutta kaikki tiedämme, että me emme ole täällä saaneet päätöksiä aikaan sote-uudistuksesta. On niin valtavan isosta ja toisaalta niin tärkeästä asiasta kysymys, että sitä täytyy näin hoitaa.

Arvoisa puhemies! Vetoan nyt kuitenkin hallitukseen siinä, että toisaalta pannaan vauhtia tähän sote-uudistukseen ja sitten, että sen valmisteluun tulisi parlamentaarinen toimielin seuraamaan ja ohjaamaan sitä, koska on kysymys tuonne maakuntatasolle kohdistuvasta uudistuksesta, joka ei ole hallitus—oppositio-kysymys vaan todellakin koko kansan asia ja paikallishallinnon kysymys enemmän kuin valtionhallinnon, vaikka kaikkien edun mukainen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 22/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.